

THEMA VERKENNING

Gehandicapte: kind van God

O.W. Bouwsma

"Jij hebt ook je vinger opgestoken. Waar wil jij de Here voor bidden?" Die vraag werd gesteld tijdens een aangepaste kerkdienst ergens in het land. Het antwoord was verrassend: "Voor Marco Borsato". Even was er gelach. Maar toen de voorganger er heel gewoon op inging en zei: "prima, we moeten immers voor alle mensen bidden", was het voor niemand meer een probleem. En samen hebben we gebeden voor Marco Borsato, die zo mooi kan zingen. We hebben gebeden: "Here, geef dat hij U mag kennen".

Iedereen gehandicapt

Wanneer we spreken over mensen met een handicap, hebben we het over een heel groot aantal mensen. Want handicaps zijn er in soorten en in maten. Er zijn mensen met een zintuiglijke handicap; met een verstandelijke handicap en mensen met een motorische of lichamelijke handicap. En als je gehandicapt bent, heeft dat meestal gevolgen voor je hele manier van leven. Je wordt er heel vaak door gekenmerkt. Je draagt het met je mee. Het is niet af te leggen.

Als we daar eens even bij stil staan en daarover nadenken in het licht van de Bijbel, dan moeten we tot de conclusie komen dat er eigenlijk sinds de zondeval geen mens meer is, die niet gehandicapt is. Geen mens is gaaf gebleven. Dat maakt spreken over mensen met een handicap al behoorlijk betrekkelijk! Het maakt ook dat je je eigen handicap(s) onder ogen leert zien. En net zoals je zelf verwachten mag dat de ander jou aanvaardt zoals je bent, om Jezus' wil, zo zal dat dus ook van jezelf uit moeten gaan naar wie dan ook. 'Zoals u wilt dat u de mensen doen, doe gij hun insgelijks', leerde Jezus ons. Iedereen gehandicapt? Dat zegt dus heel veel over acceptatie en ook over integratie in het geheel.

Kind van God

We mogen eenvoudig de conclusie trekken dat wat de Here betreft in elk geval maar een heel betrekkelijk verschil is tussen wat wij al of niet gehandicapt noemen. Zoals ieder mens zijn schepsel is, zo geldt dat voor mensen die geboren zijn binnen de kring van Christus' gemeente, nog duidelijker: binnen die gemeente maakt God geen uitzonderingen wat zijn beloften betreft; iedereen zegt Hij toe: 'Ik wil je Vader zijn'. Dat is zo geweldig van onze God: bij Hem is geen aanzien des persoons. En Hij heeft meer gaven weg te geven dan alleen die ene van een goed verstand. Elk kind van God heeft zijn eigen gave(n) gekregen, maar het staat niet aan ons te beoordelen welke beter is. Er wordt te midden van al die gaven één weg gewezen: die van de liefde (1 Kor. 12:31). En verder Romeinen 12:4 en 5: 'Want, gelijk wij in één lichaam vele leden hebben, en de leden niet alle dezelfde werkzaamheden hebben, zo zijn wij, hoewel velen, één lichaam in Christus, maar ieder afzonderlijk leden ten opzichte van elkaar'.

Op grond van de Schrift is er geen verschil tussen kinderen van God. Tenminste niet met de normen die wij gewoonlijk aanleggen.

Kwaliteit van leven

Wanneer we het samen eens zijn over de uitgangspunten die de Here ons aanreikt in zijn Woord, zullen we ook anders gaan denken over een uitdrukking als 'kwaliteit van leven'. U weet wel, veel mensen in de samenleving spreken tegenwoordig zo. Wanneer het leven geen kwaliteit meer heeft, kun je er als mens maar beter niet (meer) zijn. Mensen ondergaan een abortus, als blijkt dat hun kindje gehandicapt zal zijn. Mensen slaan de hand aan zichzelf of laten zich erbij helpen, als ze menen dat de kwaliteit van hun leven verloren is.

Soms is het ook wel heel moeilijk. Mensen die helemaal niets kunnen bijvoorbeeld. Een kindje dat echt helemaal niets kan, behalve in leven gehouden worden... We willen die moeiten beslist niet onderschatten. En dat geldt van elke bijzondere zorg die we aan een ander moeten geven: best een opgave!

Anders wordt het als je je laat bemoedigen door wat de Here in de Bijbel zegt over levenskwaliteit. Die ligt immers niet in wat wij ervan vinden, maar hoe onze God zelf er tegenaan kijkt. Hoe Hij zelf mensen in leven roept. Oud en jong, gehandicapt of niet: iedereen doet mee op eigen plaats. Dat is de plaats die de Here een mens geeft in de samenleving, in de gemeente, in het gezin. Dat voor sommigen daar heel grote moeiten en veel verdriet bij komen kijken, kunnen we allemaal best begrijpen. Maar we zullen mogen leren naar elkaar te kijken met de ogen van God. Op eenzelfde manier als Petrus schrijft dat wij, wanneer we spreken, onze woorden zullen laten zijn als woorden van God (1 Pet. 4:11).

Wil God gehandicapt leven?

Hoe doen wij dat: kijken naar elkaar als met Gods ogen? Hij ziet immers in liefde op zijn kinderen neer? Maar hoe verdraagt die liefde zich met het feit van zware handicaps? Wil de Here dat echt?

We mogen rustig stellen dat de Here dat van den beginne zo niet heeft gewild. De oorzaak van onze handicaps (meer of minder) ligt in onze eigen val in het kwaad. We staan zelf schuldig. En uiteraard zeg ik dan niet: ouders die een gehandicapt kindje krijgen, zijn meer schuldig dan ouders die dat niet overkomt. Zulk denken heeft de Here Jezus ons afgeleerd. Nee, de Here heeft geen plezier in de handicaps als zodanig. Niet in die van mij, niet in die van u of van wie dan ook. Maar het kwaad brak in en trok zijn verwoestend spoor. En toch wil de Here ook die handicaps van ons gebruiken in zijn plannen. Hij wil ons wegen wijzen, om samen weer te leven op het niveau waarop we door Christus zijn gezet: vrije en blijde kinderen van God! Leden van hetzelfde huisgezin. En voor ieder geldt dat hij of zij mag thuiskomen in de kerk! Want er valt ontzaglijk veel te leren van elkaar. Meer dan alleen op intellectueel niveau. Want er zijn meer gaven dan verstand.

Gaven

Heeft dat meisje met het syndroom van Down wel gaven? En die man die zo met fobieën te kampen heeft? En noem maar op? We zullen samen dan moeten afdalen tot elkaar. Op ontdekkingsreis gaan als het ware. Wat heeft de gehandicapte mens de kerk te bieden?

Die broeder en zuster leren ons na te denken over de ruimte die God al zijn kinderen geeft in het midden van de gemeente. Hun aanwezig-zijn bevraagt ons op ons geduld, op ons besef van eenheid en verbondenheid. Ze doen een beroep op onze zorg en op ons begrip. Hun geloofseenvoud is om jaloers op te worden. Hun ongekunstelde blijdschap in hun hemelse Vader jaagt ons het schaamrood naar de kaken. Ze geven een kijkje in de wereld van Gods gaven. Een wereld die we met elkaar nog veel te weinig verkenden, omdat wij meestal zoveel belang hechten aan een goed functionerend verstand. Denkend dat de rest maar bijzaak is.

Jezus leerde ons God lief te hebben met heel ons verstand, met heel ons hart, heel onze ziel en al onze krachten. Wat is het goed om te leren van hen die niet zoveel verstand hebben gekregen, dat je de Here ook werkelijk met heel je gevoel kunt liefhebben, al is je kennis dan misschien maar gering. Wat is het leerzaam te zien dat je je echt niet hoeft te schamen voor het evangelie. Wat kun je ervan leren om te worden als een kind...

Zonder hun gaven kan het lichaam van Christus niet goed functioneren. Zeg nou zelf: als het lichaam alleen maar verstand was, waar bleef het gevoel? En als het alleen maar kracht was, waar bleef de ziel (vgl. 1 Kor. 12:17v)?

De vraag is: zijn we bereid zo in elkaars leven in te gaan om die rijkdom van Gods gaven ook werkelijk te ontdekken?

Kerkdiensten

Als het dan allemaal zo is, hoe zit het dan met onze kerkdiensten? En daarnaast met onze bijbelstudieverenigingen, catechisaties en noem maar op? Ik denk dat we het niet kunnen maken gemeenteleden met een handicap uit te sluiten op grond van hun verstandelijke vermogens. Er zullen vast wel situaties zijn waarin het echt niet mogelijk is. Maar anders: worden we er minder van als we gedwongen worden om ons spreken en denken uit te leggen aan die naasten? Het evangelie is niet alleen voor hen die denken dat ze denken kunnen, maar voor iedereen. Dat evangelie zullen we op alle niveaus met elkaar willen delen.

En als het dan gaat om de gewone kerkdiensten, is er denk ik, met wat geestelijke creativiteit, nog heel veel te bedenken waarbij we hen in kunnen schakelen. Niet alleen de gehandicapten, maar ook de jongeren, de kinderen. Ik denk aan het musiceren, aan het collecteren. Het vragen van voorbeden, in of voor de dienst; bekende psalmen en gezangen laten zingen; mensen naar voren halen bij de doop (hoe zichtbaar mag die niet zijn!). Wat te denken van het begroeten van kerkgangers in de hal, het uitdelen van folders, kerkbladen, preeksumenvattingen? Kunnen ze de koster niet helpen met sjouwen, koffie inschenken en ronddelen? Met het inspreken van de te zingen psalmen voor de luisteraars naar de kerktelefoon? Is er onder hen niet iemand die een mooi boekje voor in de kerk kan maken? Een boekje waarin zoveel liefde tot God en de kerk straalt?

Beleven en doorgeven

In de kerk mag veel te horen zijn. In de kerkdienst ook. Maar er is meer dan horen: het gaat ook om beleven en om doorgeven. Het is niet weg als er meer aanschouwelijk gepreekt gaat worden en meer concreet. Maar bovendien: 'Het is naar Gods Woord als het zwakkere en minder bedeelde meer zorg ontvangt; God zelf is bij het samenstellen van de gemeente zo te werk gegaan; de leden van Christus' lichaam hebben voor elkaar gelijke zorg te dragen (1 Kor. 12:24b)' (een van de gronden uit de besluitvorming van de synode van Ommen).

Dat de Here ons elkaar gegeven heeft, is zijn bedoeling. Als er voor welk gemeentelid dan ook geen volwaardige plaats is,

hebben we in feite ook geen woord voor de wereld om ons heen.

Er is - hoe mooi! - altijd werk aan de kerk van Christus. Met zorg en met liefde voor elk kind van God.

Bespreektips:

- * Hebben mensen met een verstandelijke handicap wel gaven?
- * Wat betekent het nu concreet dat ieder een plaats heeft in de kerk?
- * Is niet elke kerkdienst in feite aangepast?
- * Wat zijn de voordelen van een aangepaste kerkdienst?
- * Zijn er - echte - nadelen te noemen?
- * Verwachten we dat we van onze gehandicapte broeders en zusters kunnen leren?
- * Wat leren we van onze gehandicapte broeders en zusters?
- * Wat is Gods bedoeling met gehandicapt leven?

Leestip:

Thuiskomen in de kerk, Kampen 1996.